

PUBLIȚĂIE INIȚIATĂ ȘI FINANȚATĂ DE CONSILIUL JUDEȚEAN MARAMUREȘ

MARAMUREȘ

Istorie, cultură, identitate

SUPORT DE CURS

CAIETUL VI
ECONOMIA ȘI TURISMUL

Variantă aflată în dezbatere publică până în 31.12.2015

Mineritul a ocupat mereu un loc important în economia zonei Maramureșului

ECONOMIA ȘI TURISMUL

RESURSE NATURALE

În județul Maramureș se găsesc acumulări de minerale cu compoziții diferite, constituite în zăcăminte de substanțe minerale utile metalifere. Cele mai importante resurse minerale sunt reprezentate de minereuri polimetalice (Ilba, Nistru, Băița, Herja, Baia Sprie, Șuitor, Cavnic, Băiuș, Poiana Botizii, Țibleș, Baia Borșa și Vișeu), mineralizații cuprifere (Nistru, Poiana Botizii, Baia Borșa, Vișeu), mineralizații auro-argintifere (Săsar, Valea Roșie, Dealul Crucii, Șuitor, Băița), depozitele de betonită de la Răzoare și Valea Chioarului și acumulările de sisturi bituminoase în raza localităților: Vișeu, Borșa, Săcel și Târgu Lăpuș.

De asemenea, Maramureșul beneficiază de diferite roci utile: andezite, amfibolite, calcare, gresii, tufuri vulcanice, folosite ca piatră spartă în diferite construcții și ca plăci decorative; pietriș și nisip în albiile majore ale râurilor Someș, Lăpuș, Vișeu, Ruscova, Tisa, Iza, precum și roci silicoase pentru abrazivi. Depresiunea Maramureșului a fost un vechi golf terțiar. Din acest motiv regiunea este bogată în sare.

ECONOMIA MARAMUREȘEANĂ ÎN ANTICHITATE, EVUL MEDIU ȘI PERIOADA MODERNĂ

Informațiile arheologice atestă că în Maramureș, din cele mai vechi timpuri, pentru a-și asigura traiul zilnic, populația locală s-a ocupat cu toate formele de agricultură. Extinderea suprafețelor arabile prin tăierea treptată a codrilor seculari din jurul așezărilor urbane a apărut abia în secolul al XVII-lea, odată cu dezvoltarea satelor din jurul orașelor și întăririi lor economice.

Deși privilegiul din 1347 dat orașului Baia Mare amintește dijma de grâu, din documentele ulterioare nu rezultă cultivarea în hotarul orașului a grâului sau a altor cereale. De abia în secolul al XVII-lea există o cultură a cerealelor, dar și aceea foarte firavă și sporadică. Livezile și fânețele erau mult mai numeroase și ocupau o suprafață mai mare decât terenurile arabile.

În perioada cnezatelor și voievodatelor, populația Maramureșului se îndeletnicea cu creșterea animalelor domestice, pentru laptele și derivatele acestuia, pentru carne sau pentru lâna oilor și a caprelor. Documentele atestă că în evul mediu timpuriu, în ținuturile de șes ale Maramureșului, în câmpia Someșului și în câmpia Tisei se practica o agricultură care reușea să îndeplinească tot ținutul. La munte, populația se ocupa cu păstoritul.

Una dintre cele mai importante bogății naturale ale Maramureșului este sarea. Stratul de sare se găsește începând chiar de la suprafață sau la diferite adâncimi, este de foarte bună calitate și culoarea ei variază de la alb la cenușiu deschis. În evul mediu, printre cele mai importante exploatare de sare s-au numărat și cele din Maramureș (la Coștiui, Rona, Ocna Șugatag, Slatina, Slătioara și Vadu Izei). Aceștia li se adaugă izvoarele suprasărate (saramuri, slatine) care se găsesc la Coștiui, Ocna Șugatag, Slătioara, Botiza, Bogdan Vodă, Ieud și Rona de Sus. Maramureșenii au folosit „slatina” pentru gătitul mâncării, pentru conservarea alimentelor, dar și în scopuri medicale.

Existența ocnelor de sare încă din epoca bronzului este dovedită arheologic. Au existat exploatare de sare și în epoca postromană. Vechimea exploatareilor de sare din Maramureș este

Pe măsura creșterii populației, suprafețele arabile s-au extins pe seama pădurilor de fag și de stejar. Numeroase documente atestă practicarea pomiculturii. Particularitățile de relief și de climă explică, în mare măsură, faptul că pomicultura și creșterea animalelor au reprezentat domenii importante în cadrul agriculturii.

Înainte de primul război mondial, Maramureșul se împărțea în două jumătăți distincte: Câmpia Someșului și a Lăpușului inferior, ca zonă eminentă agricolă și zona subcarpatică a depresiunilor Maramureșului, Baia Mare, Lăpuș, cu specificul de crescători de vite, apoi zona muntoasă a pădurilor cu caracter forestier, fructe de pădure și pășuni sezoniere utilizate prin transhumanța locală.

În agricultura regiunii Maramureș, porumbul reprezintă una din principalele plante de cultură, datorită multiplelor sale utilizări în alimentația oamenilor, în industrie, în furajarea animalelor, constituind un bogat și valoros nutreț. În Maramureș a început să fie cultivat probabil la sfârșitul secolului al XVII-lea. Se mai cultiva grâu, secară, orz, orzoaică și ovăz. În anul 1553, în Baia Mare existau două mori, iar în 1643 a mai fost construită o moară. De asemenea, existau numeroase mori țărănești, în satele de munte, care satisfăceau necesitățile comunităților locale.

demonstrată de descoperirea în ocnele de sare a unor monede de argint bătute de împărați romani și bizantini.

În Maramureș, exploatarea sistematică a sării a început probabil abia în secolul al XIII-lea. Satele create în jurul ocnelor s-au transformat în scurt timp în așezări libere. Majoritatea ocnelor erau în proprietatea regilor Ungariei, pe baza faptului că ei dețineau terenurile pe care se aflau aceste mine. Exploatarea sării a fost organizată exclusiv de către puterea centrală, prin instituții proprii, numite cămări de sare. Dintr-un registru de socoteli știm că în 1494, la cămara din Maramureș, au fost tăiați 526.927 drobi de sare, reprezentând circa 5.796 de tone. Veniturile din sare alcătuiau, după taxe, a doua cea mai importantă sursă de venit a regatului Ungariei. Sarea se transporta în perioada medievală sub forma unor bulgări de sare pe căruțe, pe „drumul sării” sau cu plutele pe râul Tisa.

În Maramureș se mai cultivau floarea soarelui, cânepa, inul, sfecla de zahăr, fasolea, mazărea, soia, bobul, lucerna, morcovul, ceapa, usturoiul, țelina, varza, conopida, guliile, pătlăgelele roșii, dovleacul, castravetele și, începând cu anul 1768, cartoful. În timpul stăpânirii habsburgice, pentru combaterea foametei, s-au luat măsuri ample pentru răspândirea culturii cartofului în regiunile sărace ale Maramureșului.

Cultura viței-de-vie în jurul orașului Baia Mare este atestată încă din secolul al XIV-lea. În 1569 sunt menționate patru mari vii, în care se produceau 60 de buți cu vin. Productivitatea și calitatea vinurilor de Baia Mare i-au determinat pe stăpânii Chioarului să-și achiziționeze vinul de aici. Dacă la început viile, în marea lor majoritate, au fost proprietate comunităților, orașelor, domeniului feudal sau regal, din secolul al XVIII-lea ele au trecut în proprietate particulară, atestând astfel că această cultură a fost o îndeletnicire stabilă a localnicilor.

În deceniul premergător primului război mondial se exportau din Baia Mare 230 de vagoane de diferite fructe, în valoare de 340.000 de florini, mai ales castane, mere, pere și prune, cu deosebire în Germania și Galiția.

În evul mediu timpuriu erau crescute cornute mari (bovine), cornute mici (oi și capre), rămători. De asemenea, existența unui mare număr de piese de harnașament, zăbale, pinteni, scărițe, potcoave și piedici atestă prezența calului, folosit la muncile agricole, la transport și la luptă. Creșterea animalelor a fost una dintre ocupațiile de bază ale maramureșenilor voievodali.

Mineritul a ocupat mereu un loc important în economia zonei Maramureșului. Astfel, existența minei de plumb de la Baia Sprie este atestată în documente încă din secolul al XIV-lea.

Se crede că începutul exploatării la mina Cavnice s-a produs la începutul secolului al XIV-lea, dar primele date sigure despre o asemenea activitate sunt din anul 1455, din vremea lui Iancu de Hunedoara. În istoria minieră a Cavnice au existat perioade de progres, dar și de regres. Statul s-a implicat mai mult în minerit începând cu anii 1722-1766, când în patrimoniul acestuia au trecut mai multe mine particulare. Au fost descoperite filoane noi, au fost introduse pompe pentru evacuarea apelor, s-a montat o mașină de extracție, s-a săpat galeria principală Ferdinand, care a avut în final o lungime de 2.800 de metri.

Pentru a impulsiunea activitatea minieră, autoritățile imperiale austriece au încurajat venirea lucrătorilor cu experiență din zone cu tradiție în

Pădurile, una dintre bogățiile naturale cele mai importante ale regiunii Maramureș, ocupau încă la sfârșitul secolului al XIX-lea cea mai mare parte a teritoriului. La începutul secolului al XX-lea, a avut loc o defrișare, o runcuire de mari proporții, în toate depresiunile intramontane, pentru a face loc culturilor agricole, paralel cu creșterea numerică a populației. Principalele resurse forestiere din Maramureș sunt concentrate în bazinul superior al Văii Vișeu, Izei și Lăpușului, respectiv în zona Munților Maramureșului, Rodnei și Gutâi-Țibleș, unde formează păduri compacte de rășinoase, amestecuri de rășinoase cu fag și cu puține enclave de gorun și păduri compacte de făgete. Fondul forestier al Maramureșului furniza, pe lângă masa lemnoasă, o gamă bogată de produse accesorii ca: fructe de pădure (afine, coacăzul de munte, zmeură, mure, ciuperci), diferite plante medicinale și rășini.

minerit. Atunci au ajuns polonezi, slovaci și germani în localitățile cu industrie extractivă, mai întâi în cele cu saline, de unde denumirea „șugăi”.

Între anii 1848-1870 s-a înregistrat cea mai mare producție de aur și argint. La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, producția de aur a început să scadă pe măsura adâncirii exploatării și întâlnirii unor filoane mai sărace, crescând în schimb producția de cupru și plumb.

La începutul secolului al XX-lea, familia Weiser a obținut concesiunea pe timp de 30 de ani pentru valorificarea bioxidului de sulf, provenit de la topitoria care funcționa în Ferneziu. În anul 1907, a luat naștere Fabrica „Phoenix”, unde se producea acid sulfuric, sulfat de cupru, acid azotic, suflat de magneziu etc.

În Maramureș, din veacul al XV-lea, avem date despre un intens comerț care se făcea între ținuturile agricole mănoase și zonele mai lipsite din nordul muntos.

În târgurile periodice se comercializau cereale, vite mari și mici, miere de albine, blănuri de vânat, lemne și minerale din munții nordului.

Târguri se organizau la Teceul Mare, Câmpulung la Tisa, Sighet, Vișeu de Sus, Baia Mare, Baia Sprie, Seini, Copalnic Mănăstur, Lăpuș, Șomcuta Mare, Ardușat.

Existau târguri care se țineau ocazional, pe vârful munților și plaiurilor, și la trecătorile care reuneau mai multe ținuturi, cum ar fi cel de la Prislop. Mai existau și târgurile ocazionate de hramurile bisericilor și mănăstirilor. Aici se desfășura un comerț cu icoane pe sticlă, lucrări vestimentare brodate, împistrite artistic, opere de artizanat în lemn sau ceramică. Cojoacele de Lăpuș, gubele mițoase de la Dănești și Șurdești, ceramica de Săcel, Baia Mare, Lăpuș, Baia Sprie și Vama își găseau debușeu în aceste târguri alături de cioarecii, pânurile, sumenele meșterilor croitori, pielari, cușmari, opincari, dubăleri etc.

Prima bancă activă în ținutul aurifer al Maramureșului a fost aceea a familiei Fugger de la Ausburg, în secolul al XVI-lea. Din 1864 funcționa Banca de Economii – Sighet, iar din anul 1870 Banca Populară – Sighet. Pentru a răspunde unei necesități generate de dezvoltarea industriei și comerțului din bazinul Baia Mare, în 1868 a luat ființă Casa de Economii Orășenească Baia Mare. Scopurile înființării acesteia, potrivit statutului, erau educarea spiritului gospodăresc și economic al orășenilor, asigurarea plasării cu randament a fondurilor bănești economisite, restituirea acestora la momentul oportun și acordarea unor împrumuturi necesare locuitorilor orașului.

ECONOMIA MARAMUREȘEANĂ ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

Un rol important în cadrul economiei în perioada interbelică l-au jucat exploatarea pădurilor și industriile elementare derivate, pomicultura, păstoritul, creșterea animalelor, acestea reprezentând principalele activități economice ale județului Maramureș.

Aplicându-se Legea Exproprierii Agrare, prin 1923 structura proprietății funciare s-a îmbunătățit, în mare parte în Maramureș, prin aceea că un număr mare de țărani săraci au obținut loturi individuale de teren agricol, din domeniile marilor proprietari de pământ, care depășeau 500 de hectare.

Se cultiva porumb, ovăz, grâu, orz, seacă și hrișcă, cartofi și plante industriale, în special cânepa. Existau fânețe cultivate și alte culturi furajere. Printre pomii fructiferi se remarcă livezile de pruni. Dintre animale, maramureșenii creșteau cai, boi, bivoli, capre și porci. Albinăritul cunoștea și el o largă răspândire.

La Vișeu de Sus existau două mori sistematice și tot acolo se extrăgea taninul. În Sighet funcționa o fabrică de produse făinoase, o moară de sare, o fabrică de gheață, una de basmale și șaluri, una de

tricotaje, una de carton ondulat și articole de hârtie. Mai existau trei tăbăcării, 28 de întreprinderi de cherestea, două de mobile curbate, două de perii și articole de lemn, una de măști, una de cărămizi și țigle, una de nasturi și una de șepci, plus o carieră de argilă.

Majoritatea fabricilor de cherestea din județ aparțineau Casei Autonome a Pădurilor Statului. La Ocna Șugatag exista o mină de sare. Piatra calcară pentru fabricarea varului era exploatată la Bistra, piatra de moară, la Glod, piatra de gresie, la Vișeu de Sus și Valea Vișeuului.

La sate era dezvoltată industria casnică, producându-se covoare și pânze de casă. Pentru export, maramureșenii ofereau, în principal, lemn, vite, piei și fructe. În Ungaria se exporta lemn de foc (fag), lemn pentru construcții (grinzi, scânduri și alte semifabricate de lemn moale) se exportau în Germania, Ungaria și Anglia; parchete de stejar și lemn pentru furnir se exportau în Danzig și Anglia. Un articol special pentru export era lemnul de rezonanță (de molid, considerat cel mai bun din Europa). Exportul de fructe putea ajunge, într-un an bun, până la 500 de vagoane.

Județul Maramureș importa cereale, alimente, textile și materii prime necesare celor câteva fabrici de textile și tricotate din Sighet.

Bogăția zăcămintelor de metale neferoase, mai ales în munții de origine vulcanică, a favorizat o activitate minieră intensă, care a scos la lumină și frumusețile subpământene ale florilor de mină, agregate minerale formate prin depunere și cristalizare în cavitățile largi ale rocilor, numite geode.

Trei sunt factorii productivi care au contribuit, în perioada interbelică, la dezvoltarea mineritului maramureșean, a mineritului metalelor prețioase în special: statul român, capitalul (banca și industrial) și micii producători, organizați în asociațiile miniere pe cuxe.

Plecând de la cunoașterea caracteristicilor zăcămintelor, a metodelor practice în mineritul mondial pentru prelucrarea minereurilor extrase, s-au realizat analize de laborator și stații pilot, cu sprijinul unor mari firme străine specializate în instalații pentru minerit și, treptat, producătorii importanți au construit instalații cu care să poată mări randamentul de extracție a utilului din steril. Schimbări importante s-au produs spre sfârșitul anilor '20 ai secolului al XX-lea și, alături de introducerea șteampurilor californiene acționate electric, au fost construite flotații și cianurații.

ECONOMIA DUPĂ AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

În perioada comunistă, Maramureșul a ajuns să aibă peste 30.000 de muncitori care lucrau în subteran. Mineritul era privit de mai-marii obștei socialiste ca un soi de coroană a industrializării, care stătea la baza progresului.

Mineritul maramureșean era reprezentat de 21 de mine, șapte exploatări miniere, două întreprinderi și o uzină de plumb. În perioada 1948-1960 s-au deschis mine noi, ca Toroioaga și Burloaia, în Baia Borșa. Industria minieră a ajuns să ocupe primul loc, ca pondere, în producția industrială a județului.

Județul Maramureș s-a dezvoltat bine din punct de vedere economic, pe seama intensificării industriei extractive și de prelucrare a minereului, dar și a exploatărilor forestiere extensive.

Întreprinderea Mecanică de mașini și Utilaj Minier din Baia Mare furniza utilaje și instalații miniere pentru prepararea minereurilor neferoase, instalații de foraj, linii de preparare și alimentare a cazanelor energetice. Aici erau produse mașini și utilaje pentru industria minieră în principal, dar și pentru alte ramuri precum: metalurgie, industria materialelor de construcții, industria utilajelor de ridicat și transportat, industria utilajelor de construcții drumuri. Întreprinderea a luat ființă în anul 1960, în locul vechilor ateliere Bernath. Avea secții de prelucrări mecanizate și montaj, forjă, turnătorie, modelărie, cuptoare electrice de elaborat oțel.

În perioada comunistă, Uzina „Phoenix” producea 38 de substanțe, fiind considerată o întreprindere de interes național. Dezvoltarea masivă a combinatului a dus însă, inevitabil, la poluarea excesivă a orașului Baia Mare cu gaze provenite de la activitatea chimică și tehnologică a uzinei. Flotația Centrală Baia Mare a luat ființă ca urmare a creșterii cererii de metale neferoase. Până atunci, prelucrarea minereurilor neferoase se făcea în uzine mai mici, care funcționau în apropierea minelor de unde se scoteau la suprafață zăcămintele.

Fabrica de lapte din Baia Mare a fost ridicată pe locul unei vechi fabrici de betoane și a fost inaugurată în anul 1961. În anii '70, fabrica prelucra zilnic 80.000 de litri de lapte. În fiecare zi se produceau în jur de 800 de kilograme de înghețată, dar fabrica nu putea face față necesităților populației. În 1962, a fost înființată Întreprinderea Avicola de Stat Baia Mare, care se ocupa de creșterea și valorificarea păsărilor domestice. Aceasta era considerată cea mai mare unitate de industrie alimentară din județ, fiind clasată între primele șapte astfel de unități din țară. Unitatea avea un abator propriu.

Întreprinderea de Prelucrare și Industrializare a Legumelor și Fructelor (Agrofruct), numită inițial Fabrica de marmeladă, producea gemuri, marmeladă, dulcețuri, siropuri, compoturi, fructe în suc propriu și, din 1958, celebrul piure de castane. În fiecare an Agrofruct-ul scotea pe piață peste 400.000 de borcane cu piure de castane. În anul 1952 a fost construită Fabrica de pâine, prevăzută pentru o producție zilnică de 30 de tone de pâine.

În cadrul industriei ușoare, Întreprinderea de Faianță și Sticlărie „Faimar” producea veselă și articole decorative din ceramică, sticlă și faianță. Fabrica a fost dată în funcțiune în 1979. La vremea

Întreprinderea Textilă Maramureș, cunoscută sub numele de Maratex, a fost pusă în funcțiune în anul 1972. Unitatea era formată din două filaturi de bumbac, o țesătorie și o secție de finisaj chimic.

respectivă, Faimar era unica întreprindere din țară unde se făceau produse din sticlă suprapusă, în șase nuanțe cromatice și articole de menaj și bucătărie din masă termorezistentă. Peste 80% din totalul producției era exportat în țări precum Republica Federală Germană, Marea Britanie, Franța, Norvegia, Suedia, Finlanda, Danemarca, Maroc și Statele Unite ale Americii. Baia Mare a beneficiat de existența unui caolin de foarte bună calitate în zonă și de o tradiție în producția ceramică.

Colectivizarea agriculturii, încheiată în anul 1962, a avut o amploare redusă în Maramureș, din cauza condițiilor specifice de relief și climă. Începută în 1949, colectivizarea a fost organizată după model sovietic. Acest proces a constat în confiscarea proprietăților agricole private și comasarea lor în forme agricole administrate de stat. Cunoscute sub numele de „colhozuri”, ele erau Cooperative Agricole de Producție (C.A.P.).

Turismul a fost și el un domeniu care s-a dezvoltat promițător, beneficiind de potențialul deosebit al zonei.

ECONOMIA JUDEȚULUI MARAMUREȘ DUPĂ 1989

Activitatea minieră din Maramureș a suferit un colaps după 1989, antrenând și prăbușirea ramurilor prelucrătoare, iar industria forestieră s-a redus considerabil după un prim salt cu efecte grave asupra mediului.

Societăți comerciale și investiții

După 1989, numărul societăților comerciale a crescut constant până în anul 2008, dar s-a înscris pe un trend descendent începând cu anul 2009. Aceeași evoluție se observă și în cazul investițiilor și a cifrei de afaceri, nivelurile acestora coborând în anul 2009 ca urmare a crizei economice și financiare, dar în anul următor valorile acestor indicatori au consemnat un reviriment.

După anul 2000, ponderea produsului intern brut al județului Maramureș, în totalul la nivel național, s-a situat mult sub media la nivel național. Valoarea mai redusă a indicatorului la nivelul județului Maramureș a fost cauzat de realizarea de produse și servicii cu un grad mai mic de complexitate, unde valoarea nou creată este redusă, și de existența unei mari părți a forței de muncă în agricultură (agricultură de subsistență).

La nivelul anului 2010, cea mai mare pondere o aveau societățile comerciale, urmate de cele din construcții, industria prelucrătoare, transport și depozitare, activități profesionale științifice și tehnice, hoteluri și restaurante.

Producția industrială a județului Maramureș este destinată atât satisfacerii cerințelor de consum ale pieței interne, cât și livrării la export. Principalele ramuri care au

contribuit la producția industrială a județului Maramureș au fost cele din cadrul industriei prelucrătoare, care reprezintă 90% din total. În cadrul acesteia, cele mai importante ramuri sunt industria alimentară, prelucrarea lemnului, industria metalurgică, aparataj electric etc. Investiții nete mai importante s-au regăsit în industria prelucrătoare, comerț, construcții, transport și depozitare. Majoritatea investițiilor efectuate s-au realizat cu fonduri private.

Construcția de locuințe a consemnat un trend crescător până în anul 2008, reducându-se după această dată, însă nesemnificativ.

Investitorii în economia județului Maramureș provin din majoritatea țărilor europene (în principal din SUA, Germania, Anglia, Italia, Austria etc.), dar și din țări precum Canada, Israel, Turcia etc.

Deși s-au realizat investiții importante în județul Maramureș, acesta are încă potențial foarte mare de a atrage investitori datorită poziției și cadrului natural deosebite, forței de muncă foarte bine pregătită la universitățile din Cluj-Napoca și Baia Mare, tinerilor care lucrează în străinătate și care pot să se întoarcă acasă cu experiența dobândită.

Comerțul

Schimburile comerciale au cunoscut o creștere după 1989. Ponderi însemnate la export au deținut grupele: mărfuri și produse diverse; mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reproduc sunetul și imagini; materii textile și articole din acestea. La import, principalele grupe de produse au fost: mașini, aparate și echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reproduc sunetul și imagini; materii textile și articole din acestea; materiale plastice, cauciuc și articole din acestea.

Economia județului Maramureș este orientată spre export, volumul exporturilor fiind în creștere. În cadrul principalelor grupe de produse exportate (mărfuri și produse diverse) se remarcă mobilierul și produsele din lemn. În județul Maramureș funcționează șapte firme aflate printre primii patruzeci de producători de mobilier din țară.

Activitatea bancară

Județul Maramureș este destul de bine bancarizat la nivelul municipiilor și orașelor, aici regăsindu-se sucursale, agenții, puncte de lucru aparținând unui număr de 26 de instituții de credit autorizate să funcționeze în România. Rețeaua teritorială a băncilor comerciale a cunoscut o extindere permanentă, în special în mediul urban, gradul de bancarizare fiind destul de redus însă în mediul rural.

După criză, o ușoară creștere economică a fost înregistrată în anul 2013. În continuare, exporturile și industria au dat tonul în ceea ce privește realizările economice. Accesarea fondurilor europene lasă în continuare de dorit. S-a ieșit din recesiune și există o poziție de echilibru a rezultatelor economice. Pilonii economici sunt legați de export, de industrie, comerț și IT.

Turismul ar putea asigura o alternativă de lungă durată pentru o parte din forța de muncă locală, beneficiind de potențialul turistic al zonei, de frumusețile naturale și de tradițiile și istoria zonei. Cu excepția micilor pensiuni particulare, așteptările în acest sens nu s-au concretizat, din cauza slabelor resurse financiare pe plan local, dar mai ales a politicii inconsecvente duse de autorități.

Agricultura și silvicultura

Județul Maramureș este amplasat în nordul țării, într-o zonă în care predomină dealurile și munții, suprafața arabilă fiind relativ redusă. Agricultură este slab dezvoltată, din cauza investițiilor reduse din acest sector, existența unui parc de utilaje insuficient și învechit, exploatarea haotică în domeniul forestier. În ultimii ani, structura suprafeței fondului funciar nu a cunoscut modificări semnificative. În structura suprafeței agricole predomină suprafețele acoperite cu fânețe și pășuni.

Parcul de tractoare și mașini agricole a cunoscut o creștere substanțială, în special la categoriile: tractoare, pluguri, cultivatoare, semănători, combine autopropulsate pentru cereale și prese pentru balotat.

Suprafața fondului funciar a început să crească datorită măsurilor de reîmpădurire efectuate de ocoalele silvice, precum și reîmpăduririi naturale. Pădurile predominante în zona montană sunt cele de molid și brad, iar în zona colinară sunt cele de foioase formate din stejar, gorun și fag.

Principalele produse agricole vegetale cultivate sunt: cereale (grâu, orz, orzoaică, secară, porumb), leguminoase (fasole, mazăre), plante uleioase (floarea-soarelui, soia), legume (ceapă, tomate, varză), plante pentru industrializare (sfecla de zahăr) și furaje (lucernă, trifoi).

Efectivele de animale au scăzut, dar au crescut efectivele de albine, ca urmare a cererii de miere la export.

ATRAȚII TURISTICE

Bisericile UNESCO din Maramureș

Din cele 32 de monumente UNESCO ale țării, opt se află în județul nostru. Bisericiuțele de lemn din Maramureș au devenit brand cultural și testament al credinței.

BÂRSANA. Biserica de lemn din Bârsana, cu hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului”, Patrimoniul Mondial UNESCO, a fost construită în anul 1720, pe locul numit „Podurile Mănăstirii” și mai târziu, în 1806, mutată pe dealul Jbâr, unde se află și acum. Este unica biserică UNESCO care inițial a fost mănăstire, apoi a devenit parohie.

BUDEȘTI. Biserica de lemn din Budești, construită în anul 1643, este de asemenea în Patrimoniul Mondial UNESCO și poartă hramul Sfântului Nicolae. Biserica e construită din bârne groase așezate pe un soclu din piatră de râu. În interiorul bisericii se păstrează cămașa de zale și coiful lui Pinteș, despre care tradiția spune că el însuși le-ar fi adus aici.

DESEȘTI. Biserica de lemn din Desești, monument UNESCO, este o biserică tradițională de lemn, care poartă hramul Cuvioasei Paraschiva și a fost construită în anul 1770.

Legenda spune că în 1717, în urma unei invazii, tătarii au incendiat biserica satului. Tot legenda mai zice că noua locație a bisericii a fost aleasă de piatră de altar. Sătenii au încercat să ridice piatră în mai multe locuri, dar de fiecare dată aceasta a căzut.

Bârsana

Desești

Ieud Deal

priveliști minunate ale satelor și ale peisajelor incredibile: lacuri mici, cascade, peșteri, rezervații naturale, faună rară.

Însă Maramureșul nu oferă numai o lecție de geografie; cultura și istoria sunt două dintre caracteristicile principale care definesc acest teritoriu. Există în această zonă numeroase locuri istorice, muzee și case memoriale. Faima regiunii se datorează mai ales monumentelor arhitecturale tradiționale, peste 200, perfect păstrate până în prezent. Toate acestea sunt pentru locuitorii parte din viața de zi cu zi: case tradiționale încântătoare, porți minunate din lemn, cunoscute peste tot în lume, biserici frumoase din lemn, cu turnuri care parcă ating cerul.

Construite cu secole înainte și decorate în interior cu fresce extraordinare, bisericile din lemn din această regiune nu reprezintă un simplu muzeu: ele sunt deschise pentru public, iar slujbele se fac regulat.

Unicitatea și marea valoare a acestor biserici au fost recunoscute de către una dintre cele mai importante autorități ale lumii, UNESCO, ce a inclus opt dintre ele în Lista Internațională a Moștenirilor. Maramureșul este țărâmul lucrurilor simple. „Moroșenii” (așa cum sunt denumiți locuitorii) au știut cum să își păstreze tradițiile intacte, astfel încât multe din evenimentele din folclor sunt încă parte a vieții de zi cu zi.

Entuziaștii sportului și ai activităților în aer liber sunt bineveniți în Maramureș. Vânătorii vor aprecia cu siguranță oferta bogată a vânatului, iar pescarii vor alege lacurile, iazurile sau numeroasele râuri care parcurg ținutul. Schiorii și fanii sporturilor de iarnă se vor simți bine glisând pe pârtiile aflate pe numeroasele resorturi montane. Și alte sporturi aventuroase pot fi practicate aici: rafting, canoe, planare etc.

TURISMUL

Zona Maramureșului are o atât de bogată ofertă turistică, încât singurul lucru care nu este disponibil în limitele acesteia e marea. În rest, regiunea acoperă totul, de la excursii pe munte și sporturi extreme, la turism cultural și religios.

Indiferent de anotimpul în care sunt vizitate, aceste locuri au magia și farmecul lor special și vă veți găsi astfel în mijlocul naturii pure și a împrejurimilor de vis. Natura generoasă oferă posibilități extraordinare pentru pace și recreere. Celor cărora le place să exploreze, un șir lung de excursii poate fi făcut atât pe văile apelor, cât și prin munți. Excursionistii se vor bucura să aplece la Maramureșul are o rețea complexă de marcaje forestiere și de cărări marcate, care oferă

După cinci încercări eșuate, piatra a rămas în sfârșit în picioare, fiind în acest fel stabilit noul așezământ al bisericii.

IEUD. Biserica din Ieud Deal, monument UNESCO, este construită din lemn de brad. Istoricii nu au căzut de acord cu privire la data ridicării acestei biserici.

Unele documente o prezintă ca fiind cea mai veche biserică de lemn din Maramureș, datând-o 1364; conform altor păreri, ea datează, probabil, din secolul XVII.

În biserică există icoane vechi de lemn (sec. XVI-XVII), o valoroasă colecție de icoane pe sticlă aduse de la Nicula, toate acestea alături de covorașe vopsite în culori vegetale și cărți de mare valoa-

re; demne de amintit sunt tipăriturile lui Coresi „Întrebare creștinească” și „Apostolul”, datând din secolul XV, precum și alte documente tipărite la Iași și la Blaj. În podul bisericii a fost descoperit „Codicele de la Ieud”, manuscris de o valoare inestimabilă, datat 1391, considerat ca fiind cel mai vechi text în limba română, scris cu litere chirilice.

POIENILE IZEI. Biserica „Sfânta Paraschiva” din Poienile Izei este unul dintre cele mai frumoase și bine conservate monumente UNESCO din Maramureș. Pictura, începută în 1794, impresionează prin tematică și abordarea originală a iconografiei tradiționale, cu scene mari, într-un registru cromatic armonios. Se remarcă scenele din pronaos ale Judecării de Apoi, în special cele cu Iadul.

ROGOZ. Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”, alt monument UNESCO, aflată în inima Țării Lăpușului, odinioară îndeajuns de încăpătoare pentru toată suflarea satului, a fost ridicată la 1663 din două lemne masive aduse din apropiere, de pe Dealul Popii.

ȘURDEȘTI. Biserica de lemn din Șurdești a fost construită în 1721 sub directă supraveghere a lui Toma Macarie și poartă hramul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril. Este considerată ca fiind cea mai înaltă construcție veche din lemn de stejar, turnul măsurând 54m, înconjurat de alte 4 mici turnulețe, înălțimea totală de la sol fiind de 72m. În trecut, oamenii credeau că dacă biserica este mai înaltă, rugăciunile lor ajung mai repede la Dumnezeu.

Poienile Izei

PLOPIȘ. Biserica de la Plopiș, monument UNESCO, poartă hramul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril. Buni lem-nari, locuitorii Plopișului au început în anul 1798 edificarea unei noi biserici, menite să înlocuiască vechiul lăcaș de cult, finalizată la 12 noiembrie 1811.

MĂNĂSTIRI

MĂNĂSTIREA CHIUZBAIA - Hramul „Nașterea Maicii Domnului”. Mănăstirea Chiuzbaia se află la 7 km nord-vest de Baia Mare, județul Maramureș, pe DN18 spre est - 6 km, ramificație la stânga. Așezământul a fost construit între anii 1995-1998. A fost construită și pictată biserica din zid; de lucrări s-a ocupat preotul paroh Viorel Mada.

MĂNĂSTIREA HABRA, cu hramul „Învieirea Domnului”, se află pe locul numit din vechime „Habrul” în hotarul comunei Groși, Municipiul Baia Mare, județul Maramureș, lângă Ocoliș, la 7 km sud de Baia Mare, dincolo de dealurile care mărginesc spre miazăzi orașul, în peisajul minunat al Țării Chioarului. La 2 iunie 1600, „episcopul Efreim de la Habrul” semna astfel un act sinodal, la Suceava, unde venise la chemarea lui Mihai Viteazul. La 3 decembrie 1604, „Mănăstirea Habra din ținutul Chioar de deasupra Băii Mari” este atestată astfel, pentru prima dată (împreună cu Mănăstirea Peri de peste Tisa, astăzi în Ucraina), într-o scrisoare a episcopului Serghie al Maramureșului, ambele aflându-se sub autoritatea sa.

MĂNĂSTIREA SF. ANA ROHIA este o mănăstire de călugări, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, zi de mare pelerinaj. Este situată în satul Rohia, component al orașului Tg. Lăpuș. Așezământul a fost ctitorit de preotul paroh Nicolae Gherman, în amintirea fiicei sale, Ana, care a murit de mică. Biserica a fost construită cu ajutorul credincioșilor din Rohia (1923-1927), și sfințită cu fast de Episcopul Nicolae Ivan. Paraclisul este cu arhitectură originală. Aici se găsește un muzeu cu icoane pe sticlă și lemn din sec. XVIII-XIX, o vastă bibliotecă cu 250.000 volume și un atelier de sculptură. „Casa Poetului”, a fost ultima reședință a monahului și omului de aleasă cultură, Nicolae Steinhardt, călugărit aici cu numele de Nicolae. Mănăstirea Rohia este un centru deosebit de viață monahală și spirituală, adevărat Sion românesc în „Dealul Viilor” - Rohia.

MĂNĂSTIREA ROHIȚA, cu hramul „Sf. Apostoli Petru și Pavel”, de călugări, a fost reînființată în 1993, cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului” (1 octombrie). Mănăstirea este situată în satul Boiereni. Existența mănăstirii a fost citată în sec. XVIII, dar distrusă de generalul Bucow, între 1760-1762. Biserica actuală este construită în 1989, pe locul celei vechi, din lemn, pe temelie de piatră de preotul Emil Man și de credincioșii satului Boiereni aparținătoare mănăstirii Rohia, ctitoră a unor case cu paraclis și a chiliilor pentru viețuitori.

MĂNĂSTIREA BÂRSANA. În această localitate a fost ultima reședință episcopală din Maramureș, până în 1937, când s-a înființat Episcopia Ortodoxă a Maramureșului cu reședința la Sighet, avându-l ca ierarh pe Gavriil Bârsan. Mănăstirea Bârsana a încetat să mai existe după 1791, când statul austriac i-a confiscat averea și a predat-o mănăstirii Cernok (de lângă Munkaci), iar ultimii călugări s-au retras la Mănăstirea Neamț. În 1806, credincioșii din Bârsana au mutat biserica mănăstirii mai aproape de sat, pentru a o păzi să nu fie distrusă. Rezidirea acestui așezământ a început în 1993, prin strădaniile pr.Gh. Urda. S-a terminat construcția bisericii, apoi s-a ridicat și o casă monahală, de o rară frumusețe, în stil maramureșean. Mănăstirea Bârsana este situată pe DN 18, spre sud - Vadu Izei (6 km) - ramificație la stânga.

MĂNĂSTIREA SĂPÂNȚA PERI. A fost mănăstire de călugări, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” (8 noiembrie), în localitatea Apșa Mică, pe malul drept al Tisei, ctitorie din 1391, atribuită lui Sas Vodă, Balc Vodă și Drag Vodă, fiii lui Dragoș Vodă. A fost închinată Patriarhiei din Constantinopol, ca stavropighie din 1931, cu egumen „exarh patriarhal” întărit cu atribuții episcopale, exceptând sfințirea preoților, peste o bună parte a Maramureșului. Era un important centru de cultură românească, distrus de calvini în sec. XVII, căruia îi datorăm „cele mai vechi monumente de limbă românească păstrate până astăzi”, cărți bisericești (probabil „Psaltirea Scheiană”, „Apostolul”, „Evanghelia”), produse între 1500 și 1520 (St. Metes, 1936). A fost sediul inițial în care a rezidat Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș, întemnițat în cetatea Hust, eliberat în 1705, revenit ca Episcop al Maramureșului după ani de temniță grea sub habsburgi, ca pilduitor apărător al Ortodoxiei, prăznuit pe 24 aprilie. Este situată pe DN19 Sighetu Marmației, spre vest - Sarasău (7 km) - Câmpulung la Tisa (5 km) - Săpânța (6 km).

MĂNĂSTIREA DRAGOMIREȘTI este o mănăstire de călugări, reînființată în 1990, cu hramul „Sfântul Prooroc Ilie” (20 iulie) și „Nașterea Maicii Domnului” (8 septembrie), zile de pelerinaj pe 25 martie - „Izvorul Tămăduirii”, 20 iulie și 8 septembrie. Este situată în comuna Dragomirești, jud. Maramureș, la 45 km SE de Sighetu Marmației și 33 km SV de Vișeu de Sus. Biserica veche de lemn a fost clădită în sec. XVIII (1722), și mutată la Muzeul de la Herăstrău - București. Biserica nouă, a doua, a fost construită ca vatră de mănăstire în locul numit „Valea Prihodiștii” de monahul Pimen Moldovan între 1926 și 1927, dar a fost mistuită de foc în 1949. A treia biserică din lemn a fost ridicată la „Arinii Runcului”. În vatra satului, prin sânguința preotului Codrea Nuțu și a sătenilor între anii 1951 și 1957 (Monumente, Cluj-Napoca, 1982). În jurul acestei bisericețe se constituie obștea călugărească (1990), încheșată de ierom. Sofronie Perța din mănăstirea Toplița. Casa cu paraclis este clădită în 1993, iar icoana de lemn din sec. XVII a Maicii Domnului cu Pruncul a fost descoperită în cenușa incendiului din 1949, fiind considerată făcătoare de minuni.

Denumită adesea „Mocănița de pe Valea Vaserului”, Calea Ferată Forestieră (CFF) din Vișeu de Sus se află chiar în nordul României, la granița cu Ucraina și reprezintă o bogăție atât din punct de vedere tehnic, cât și cultural. Pe o rută de aproape 60 kilometri distanță circulă - pe lângă locomotive Diesel - până astăzi locomotive cu abur înfocate cu lemn, lucru prin care CFF Vișeu de Sus devine cunoscută în întreaga lume ca fiind ultima cale ferată forestieră adevărată, care funcționează cu abur.

Cimitirul Vesel din Săpânța este faimos pentru crucile mormintelor viu colorate, picturile naive reprezentând scene din viața și ocupația persoanelor înhumate. Pe cruci există versuri în care sunt amintite, deseori, cu nuanțe umoristice, persoanele respective.

Cimitirul datează de la mijlocul anilor 1930 și este creația artistului popular Stan Ion Pătraș, sculptor, pictor și poet în același timp. Creativitatea lui Pătraș a scos la iveală această monumentală și renumită operă de artă. Mai bine de 50 de ani artistul a creat sute de cruci din lemn sculptate în stilul său caracteristic. După moartea lui, în 1977, opera lui a fost continuată de ucenicul său, Dumitru Pop Tincu.

MĂNĂSTIREA MOISEI, de călugări, are hramul „Adormirea Maicii Domnului” (15 august), zi de pelerinaj cu veche tradiție, până în Moldova. Este situată în Comuna Moisei, jud. Maramureș. Mica biserică de lemn datând din sec. XIV la poalele muntelui Pietrosu Rodnei (Monumente, Cluj-Napoca, 1982) este atribuită de tradiție lui Moise Coman, ridicată în amintirea fiului său, monahul Grigore, în 1672. Mănăstirea este citată documentar în 1637 ca rezidență a Episcopului Dumitru Pop. Biserica actuală de lemn a fost sfințită de Mitropolitul Ardealului, Sfântul Ierarh Sava Brancovici, în 1672, când se pun temeliele vieții mănăstirești (ACMI, Transilvania, IV, 1938), ca metoc al mănăstirii Putna, în prezența delegaților din Moldova, aducători de cărți și daruri, dovadă a legăturilor cu mănăstirile bucovinene.

CIMITIRUL VESEL DIN SĂPÂNȚA

MOCĂNIȚA DE PE VALEA VASERULUI

CELE 17 MINUNI ALE MARAMUREȘULUI

Lacuri cu apă albastre, creste sălbatice, chei, peșteri misterioase. Toate fac parte din zestrea naturală a Maramureșului. Din cele 35 de arii protejate din județul nostru, 17 sunt monumente ale naturii.

„Brand-ul” Maramureș nu înseamnă doar biserici de lemn, monumente istorice sau muzee unice în lume. Ci și lacuri, chei, stânci, peșteri, toate de o frumusețe incredibilă și toate unice pe glob. Adică cele 17 minuni ale Maramureșului. 17 monumente ale naturii protejate prin lege.

LACUL ALBASTRU. Lacul Albastru este amplasat într-o mică depresiune, formată în urma surpării lucrărilor miniere de exploatare de pe filonul Domnișoara. Ca urmare a conținutului de sulfuri din vechile excavații miniere, apa acumulată în lac are o culoare verde intens, ușor albăstrui. Prin chimismul apelor sale, Lacul Albastru este unic în România.

PEȘTERA VĂLENII ȘOMCUTEI a fost descoperită în anul 1977. Peștera se află la altitudine de 30 m, având dezvoltarea de 176 m, o singură intrare și are suprafața de 5,00 ha.

PEȘTERA CU OASE de la Poiana Botizii a fost descoperită în anul 1980.

REZERVAȚIA STÂNCĂRIILE SĂLHOI - ZĂMBROSLAVELE s-a înființat în anul 1977. Este situată în localitatea Borșa, are suprafața de 1,00 ha, iar altitudinea medie la care se găsește este de 1290 m.

MLAȘTINA VLĂȘINESCU este situată pe platoul vulcanic Izvoare, a masivului Igniș pe versantul nordic, la confluența pârâului Igniș cu pârâul Vlășinescu, unde există un complex mlaștinos de 4,5 ha, format dintr-o mlaștină oligotrofă (turbărie), iar spre periferie se află mlaștini mezo și eutrofe. Aceasta este situată la altitudinea de 870 m, iar suprafața totală protejată este de 3,00 ha.

REZERVAȚIA TĂUL LUI DUMITRU este situată pe teritoriul administrativ al municipiului Baia Mare, în localitatea Blidari și are suprafața de 3,00 ha

REZERVAȚIA CRESTA COCOȘULUI are o suprafață de 50 ha. Rezervația este amplasată în Munții Gutâi, în județul Maramureș, la o distanță de aproximativ 35 km de orașul Baia Mare. În ca-

drul rezervației se evidențiază „Cresta Coccoșului”, care dă numele rezervației, reprezentând o colină ascuțită, crenelată, de circa 200 m lungime, aflată la o altitudine medie de 1200 m, cu o orientare spațială aproape verticală, după direcția NV - SE. La sud de creasta principală se află centrele miniere Baia Mare, Baia Sprie și Căvnic, centrul turistic Mogoșa și Complexul Șuioar, iar la nord, peisajul idilic cuprinde tăurile de munte Chendroaiei și Morărenilor.

REZERVAȚIA CHEILE TĂTARULUI este situată în comuna Desești, satul Mara, în suprafață de 15,00 ha și lungimea de 0,7 km. Cheile Tătarului sunt de fapt un defileu fierăstruit în andezite piroxenice de Igniș-Mara, format prin coborârea treptată a nivelului de bază.

REZERVAȚIA CHEILE BABEI este situată în comuna Coroieni, satul Baba, are suprafață de 15,00 ha și lungimea de 1,00 km și se află la limita administrativă a județelor Maramureș și Sălaj.

REZERVAȚIA PEȘTERA BOIU MARE se află în localitatea Boiu Mare și face parte din clasa C, în lungimea de 31,00 m. Intrarea în peșteră se află într-o dolină cu pereți abrupti.

REZERVAȚIA TURBĂRIA IEZERUL MARE este situată în localitatea Hărniciești, comuna Desești și are suprafața de 5,00 ha.

REZERVAȚII NATURALE ALE MARAMUREȘULUI

100 de hectare de narcise, rezervații de larice, păduri seculare, lacuri limpezi sau peșteri cu povești impresionante. Pe scurt, cele 14 rezervații naturale ale Maramureșului, care însumează aproape 2000 de hectare. Județul nostru are un patrimoniu natural extrem de bogat și diversificat.

LACUL MORĂRENILOR se află situat în partea nordică a masivului Gutâi, în partea superioară a Piemontului Gutâi, la altitudinea de 855 m de apă.

MLAȘTINA POIANA BRAZILOR este situată pe teritoriul administrativ al comunei Giulești și are suprafața de 3,00 ha.

REZERVAȚIA PĂDUREA CRĂIASA este situată în comuna Ocna Șugatag, având suprafața de 44,00 ha și se află la o altitudine medie de 485 m.

Rezervația **COLOANELE DE LA LIMPEDEA** se află în localitatea Baia Mare, cartierul Ferneziu, având suprafața de 3,00 ha.

DEALUL SOLOVAN este format din roci sedimentare (gresii, argile, conglomerate) în general orizontal situate. Pe abrupturi (cu pante de peste 30-40 grade) roca este la suprafață (la Ciredi, pe alocuri pe serpentine, deasupra grădinii Bota), iar în câteva cazuri s-au format alunecări de teren (Lazu Șesului, Val. Spinului). În partea superioară a serpentinelor se găsește o peșteră săpată de ape, de precipitații, în gresii oligocene, numită Peștera din Dealul Solovan.

PĂDUREA RONIȘOARA este situată în comuna Rona de Sus în suprafață de 62,00 ha.

REZERVAȚIA DE STEJAR PEDUNCULAT BAVNA este situată pe teritoriul administrativ al comunei Satulung, satul Fersig, și are o suprafață de 26,00 ha.

REZERVAȚIA DE LARICE COȘTIUI este situată în comuna Rona de Sus, satul Coștiui, în suprafață de 0,7 ha. În pădurea de larice vegetează exemplare cu vârstă cuprinsă între 125-150 de ani.

REZERVAȚIA ARBORETELOR DE CASTANI COMESTIBILI DE LA BAI A MARE se află în nordul localităților Tăuții Măgherauș, Valea Borcutului, Baia Mare și Tăuții de Sus, în versantul sudic a munților Igniș și are suprafața de 500 ha.

REZERVAȚIA FAUNISTICĂ DE COCOȘ DE MESTEACĂN CORNU NEDEII - CIUNGII BĂLĂSINII este situată în localitatea Borșa și are suprafața de 800 ha.

REZERVAȚIA DEFILEUL LĂPUȘULUI. Aici se găsește un defileu epigenetic, considerat unicat în România, prin dimensiuni și prin rocile în care se dezvoltă (șisturi cristaline cu nivele de calcar și dolomite metamorfozate). Defileul cuprinde sectoare de tip canion (Vima Mică - Sălănița, Buteasa Râu - La Împreunătură) și are în versanți custuri

REZERVAȚIA REZERVAȚIA ROZETA DE PIATRĂ se află în satul Ilba, comuna Cicărlău, având suprafața de 0,5 ha. Prin exploatare, în frontul carierei a fost deschisă o formațiune de coloane andezitice poligonale lungi de cca 5 m, cu diametrul de până la 0,5 m. Aceste coloane diverg în jurul unei zone centrale, compunând o rozetă de coloane andezitice.

REZERVAȚIA TĂUL NEGRU este situată pe versantul sudic al crestei principale a munților Lăpușului, într-o zonă cu substratul constituit din andezite piroxenice. Turbăria se află în comuna Băiuț, satul Strâmbu-Băiuț, la obârșia unui afluent ce curge spre Pleșca, afluent stâng al V. Strâmbului.

PONORUL DE LA INTRAREA ÎN PEȘTERA IZEI este o fostă dolină impresionantă, cu pereții stâncoși, în care apele pârâului Măguriu pătrund printr-un mic canion cu cascade; fenomene endocarstice de excepție, monumentale, dezvoltate în calcare eocene.

REZERVAȚIA IZVORUL ALBASTRU AL IZEI (denumit și Izbul Izei) este resurgența apelor intrate în subteran în peștera Izei (la sud de Vf. Bătrâna, în rezervația Peștera Izei). Izbul a fost plonjat pentru prima dată de scafandru Florin Păroiu, în 7 septembrie 1981, acesta observând o gură de galerie colmatată cu bolovăniș.

stâncoase, pereți și pinteni stâncoși, cascade (La Pișătoare) și peșteri.

REZERVAȚIA CU PINI COMJA. În 1939, la împlinirea a 50 de ani de la moartea lui Mihai Eminescu, ostașii diviziei 20 infanterie, conduși de generalul Pion Georgescu, plantează conifere pe versantul Dealului Comja, de aici și numele rezervației.

REZERVAȚIA ȚIBLEȘ cuprinde zona centrală înaltă a munților Țibleș, între vârful Arcer (1829 m) și Țibleș (1840 m).

REZERVAȚIA FARCĂU - LACUL VINDEREL - MIHAILECU este situată pe teritoriul administrativ al comunelor Repedeș și Poienile de Sub Munte, având suprafața de 150 ha.

REZERVAȚIA POIANA CU NARCISE TOMNATEC - SEHLEANU a fost propusă în anul 1994 ca rezervație floristică-peisagistică (poiană cu narcise) și este situată în localitatea Repedeș, având suprafața de 100 ha.

PARCUL NATURAL MUNȚII MARAMUREȘULUI este situat în orașele: Vișeu de Sus, Borșa și comunele, Bistra, Petrova, Ruscova, Repedeș, Poienile de Sub Munte, Moisei, Vișeu de Jos, Leordina, iar suprafața acestuia este de 148.850 ha.

STAȚIUNI BALNEARE

OCNA ȘUGATAG. În stațiunea Ocna Șugatag se tratează afecțiunile reumatismale degenerative și abarticulare, afecțiuni neurologice periferice (pareze, sechele după polineuropatii), afecțiuni ginecologice (insuficiență ovariană, cervicite). Baza de tratament din Ocna Șugatag permite efectuarea unor băi calde în cadă, electroterapie, hidroterapie, termoterapie, aerohelioterapie și masaj medical.

STAȚIUNI MONTANE

CAVNIC. Activitatea turistică în Cavnic a început să se dezvolte abia în 2002, când a fost inaugurată pârtia de schi din zona Icoana. Cavnicul, datorită numărului mare de zile de iarnă, este cunoscut și ca polul zăpezii din Maramureș, lucru care constituie un avantaj pentru cei ce iubesc sportul hibernal.

MOGOȘA. Atracțiile stațiunii le reprezintă lacul Bodi, pârtia de schi Mogoșa, pârtia Moschi și pârtiile de schi Șuior.

STAȚIUNEA IZVOARE. În iunie 1934, 52 dintre membrii Societății Carpatine Ardelene, la invitația Secției de turism „Gutinel” au făcut excursii în Valea Șturului, la Izvoare de unde au trecut Vârful Igniș, coborând în Chiuzbaia. Toți au fost încântați de frumusețile naturii, dar au fost foarte surprinși că nu au văzut un traseu marcat, un loc de odihnă amenajat sau vreo cabană turistică. Au stabilit atunci ca „primă urgență construirea unei cabane pentru turiști, fiindcă și iarna, în fiecare sfârșit de săptămână, vin câte 40-50 de sportivi la schiat și nu au unde să se cazeze în apropierea pârtiilor de schi”.

În urma unui incendiu, care a avut loc în anul 1974, această cabană, construită din lemn, arde din temelii și astfel încep construcțiile pe care azi le numim Complex Poiana Soarelui, Stațiunea Izvoare.

ȘUIOR. Amplasate pe versantul nordic al masivului Mogoșa, cu o lungime de 3600 m, cotate ca și pârtii de dificultate medie, au în dotare:

- un telescaun cu o capacitate de 1.200 persoane /oră
- instalație de producere a zăpezii artificiale pe o lungime de 2700 m
- instalație de nocturnă pe o lungime de 1500 m
- mașini speciale pentru nivelarea pârtiilor.
- Stația de plecare a telescaunului este amplasată la 50 m depărtare de terasa complexului.
- Pârtia de schi pentru începători, cu o lungime de 100 m, este amplasată la cota 970, fiind dotată cu baby-ski.

BIBLIOGRAFIE

Anuarul de comerț internațional al României 2010.
Anuarul statistic al României 2011.
Baron Mircea, „Istoricul înființării și dezvoltării exploatărilor aurifere ale Societății Petroșani” (1932-1947), în Revista arhivei maramureșene, Baia Mare, 2013, anul V, nr.5, pp.222-245.
Baron Mircea, „Aspecte privind funcționarea Complexului Minier Metalifer al Statului din

regiunea Baia Mare în perioada interbelică”, în Revista arhivei maramureșene, anul IV, nr.4, Baia Mare, 2012, pp.162-185.

Direcția Județeană de Statistică Maramureș.
Simon Zsolt, „Mineritul de sare în Evul mediu în Transilvania și Maramureș”, în Sarea, Timpul și Omul, Editura Angustia, Sfântu Gheorghe, 2006, pp.92-96.

